

Krob, Josef

Jiří Gabriel je Jiří Gabriel

Studia philosophica. 2010, vol. 57, iss. 1, pp. [9]-14

ISSN 1803-7445 (print); ISSN 2336-453X (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115501>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

JOSEF KROB

JIRÍ GABRIEL JE JIRÍ GABRIEL

„Josef Macháček by náš sborník považoval za zbytečnou publikaci,“ napsal Jiří Gabriel v úvodu ke sborníku *Josef Macháček – marxistický filozof života*. A historie se v něčem opakuje. Tentokrát je to Jiří Gabriel, který má pocit, že je zbytečné vydávat sborník. Sborník věnovaný jeho osobě. Ale stejně jako on si našel důvod, proč vydat publikaci věnovanou Macháčkově, i my jsme si dokázali zdůvodnit smysluplnost tohoto sborníku. Alespoň některé důvody se pokusím naznačit krátkým připomenutím některých událostí z dějin katedry filozofie FF MU.

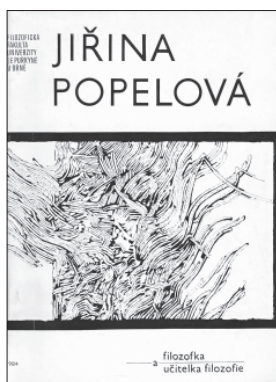
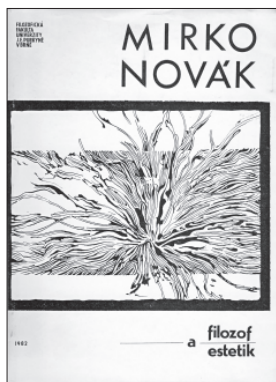
Na konferenci České filozofické myšlení ve třicátých letech našeho století v prosinci 1987 zahájil Jiří Gabriel svůj příspěvek pojmenovaný *Filozofie v Brně ve třicátých letech našeho století* připomenutím knihy Tomáše Vlčka (Praha 1900), což byla „studie k dějinám kultury a umění Prahy v letech 1890–1914“,¹ a povzdechnutím, že pro Brno a jeho kulturní dějiny se žádný podobný autor doposud nenašel. Konkrétně zmíněný povzdech zněl takto: „Praha je Praha a Brno je Brno. Touto konjunkcí dvou tautologií chci říci jen to, že Brno pro žádné své období kulturních dějin svého Vlčka nenašlo.“² Nechejme nyní stranou, že sám Jiří Gabriel zde, i když zřejmě nechtěně, připomíná, že několik let v období mezi Maternou a Štěpánem³ učil na katedře filozofie logiku, a podívejme se, zda se popisovaná situace v něčem od té doby změnila.

Konference, na které výše zmíněný příspěvek zazněl, nebyla ojedinělá. Během 80. let byla katedra filozofie organizátorkou řady filozofických setkání, která byla věnována dějinám české filozofie a ze kterých vzešly sborníky. Jiří Gabriel nenechal ležet nevyužitě jedině výročí narození, úmrtí či jinou podobnou příležitost a pracoval na tom, aby se ke správnému datu sešla konference a po té byl vydán sborník. Samozřejmě, že nepracoval sám, ale zapojil do akce všechny členy katedry, minimálně tak, že v Akademické kavárně, ve které s Lubomírem Novým

¹ J. Gabriel, *Filozofie v Brně ve třicátých letech našeho století*, in *České filozofické myšlení ve třicátých letech našeho století*, Brno 1989, s. 151.

² *Tamtéž*.

³ Tedy v době, kdy byl Pavel Materna převeden z funkce docenta na odborného pracovníka a přestal učit (1970, pracovní poměr skončil 1976) a před příchodem Jana Štěpána (1977).

vytvářel a konzultoval seznamy účastníků, vtáhl do diskuse o tématu každého, kdo si přišel.⁴

Podstatnou měrou tak přispěl k uskutečnění konferencí a následnému vydání konferenčních sborníků Mirko Novák – filozof a estetik, 20. 10. 1981 (sborník 1982), Jiřina Popelová – filozofka a učitelka filozofie, 28.–29. 2. 1984 (sborník 1985), Josef Macháček – marxistický filozof života (sborník 1987).

Když nebylo na dohled žádné výročí, vymyslel si Jiří Gabriel téma sám nebo se alespoň na vymýšlení podílel či někoho svými konferencemi inspiroval. Tak se uskutečnila další konference České filozofické myšlení ve třicátých letech našeho století, 1.–2. 12. 1987 (sborník 1989) a kromě toho se podílel na přípravě konferencí Filozofie v dějinách a současnosti 20.–21. 11. 1985 (sborník 1986) a Česká filozofie ve 20.–60. letech 20. století, která se konala začátkem prosince 1989, avšak zůstala bez sborníku.

Poměrně bohatá konferenční a sborníková aktivita 80. let se v 90. letech proměnila v aktivitu převážně publikační. Jiří Gabriel⁵ pokračoval ve svých snahách o zpracování dějin české filozofie a prvním výsledkem tohoto období byly *Kapitoly z dějin české filozofie 20. století* (1992), které se staly základem pro anglickou verzi *Czech Philosophy in the XXth Century* (Washington 1994), dostupná je mimo jiné i její kompletní digitální verze v rámci projektu Google Books.⁶

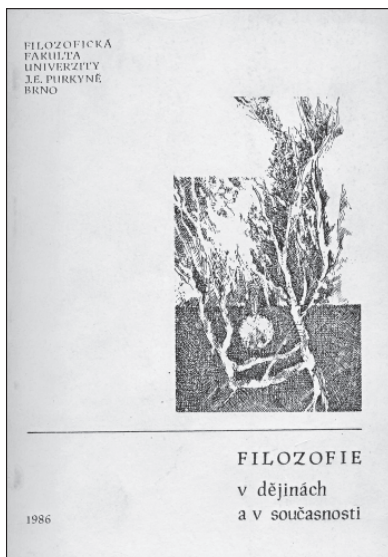
Sté výročí narození J. L. Fišera nemohlo být opomenuto, a tak Jiří Gabriel připravil sborník textů *Hledání řádu skutečnosti*, sborník k 100. výročí narození Josefa Ludvíka Fišera (1994).⁷ Při přípravě sborníku také mimořádně otevřel ve své pracovně skříň, do které se většinou jen odkládalo a málokdy vytahovalo, takže skrývala různé netušené poklady, a objevil v ní pozapomenutý spisek J. L. Fischera *Meditace o čase*, básně reflektující relati-

4 Jádrem redakčního, editorského a organizačního týmu v 80. letech tvořili Jiří Gabriel, Lubomír Nový a Helena Bretfeldová a všichni ostatní členové katedry byli příležitostně zapojováni ve všech fázích.

5 Tým se v průběhu 90. let obměnil, z fakulty odešla Helena Bretfeldová a ke Gabrielovi a Novému se přidali Helena Pavlincová a Jan Zouhar, v roce 1996 jej opustil Lubomír Nový.

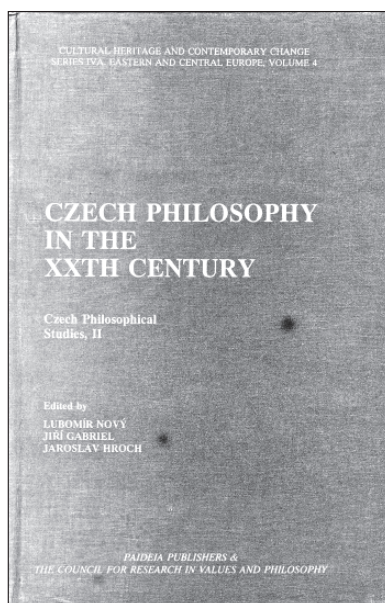
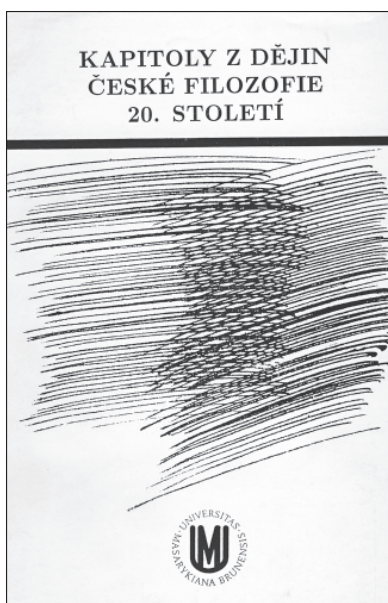
6 <http://books.google.cz/books?id=mp2eHYz0xngC&printsec=frontcover&dq=Czech+Philosophy+in+the+XXth+Century&ei=4hHWS93K0I-gzQS29LDiCQ&cd=1#v=thumbnail&q&f=false>

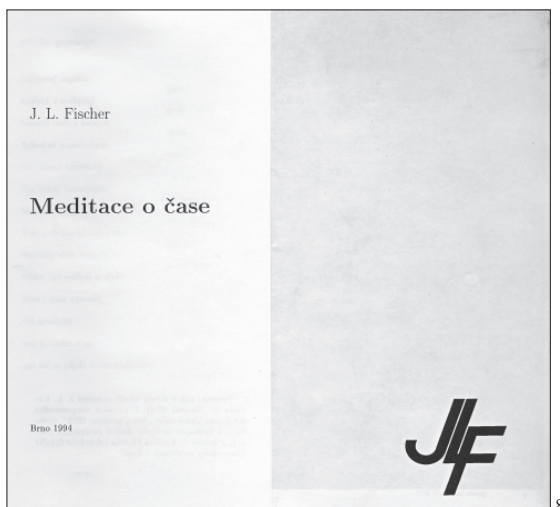
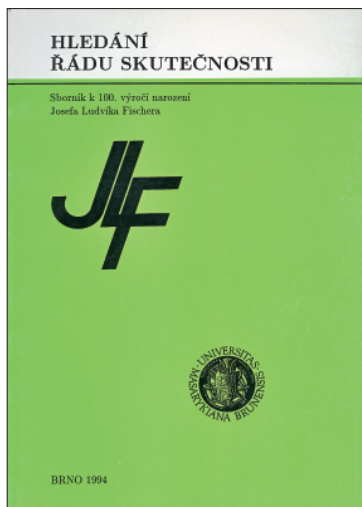
7 Konferenci v tomto případě uspořádala Katedra filozofie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kam z Brna odjela početná výprava.

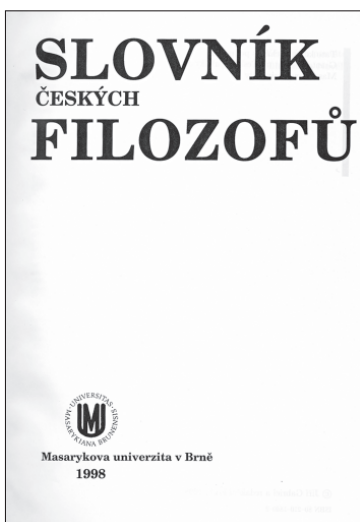
vistické a kvalitativní pojetí času. Byly u této příležitosti vydány katedrou filozofie, tedy týmem pod vedením Jiřího Gabriela v nákladu 85 kusů v roce 1994.

Druhá polovina 90. let je ve znamení sběru a zpracování velkých objemů dat týkajících se autorů a publikací z oblasti české filozofie. Prvním výsledkem je dvousvazková práce *Česká filozofie ve 20. století* (1995). Její druhý svazek – biograficko-bibliografický slovník se stal základem pro mnohem obsáhlejší dílo podobného typu, kterým byl *Slovník českých filozofů* z roku 1998.

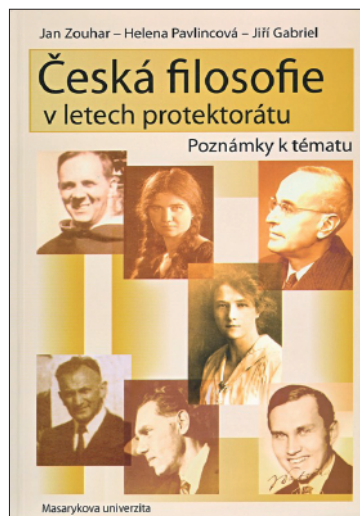
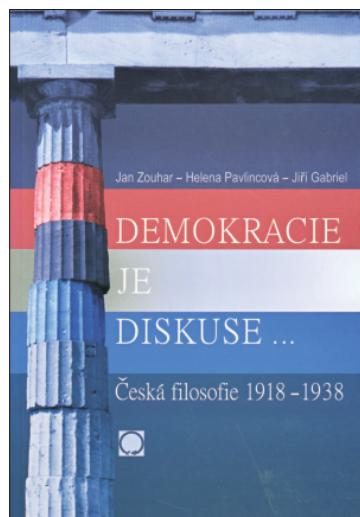
V prvním desetiletí 21. století se Jiří Gabriel stále podílí na zpracování témat z dějin české filozofie jako součást týmu, který v minulých letech vytvořil. Sám tak přispívá k naplnění některých předpovědí proslovených v letech 80. na konferenci o dějinách české filozofie, kdy vyjádřil své přesvědčení, že „jednou se budeme muset rozhodnout také k tématu ‚česká filozofie za druhé světové vál-

8

Obrázek obálky *Meditace o čase* není příliš informativní, je proto přidán i titulní list. Ovšem Jiří Gabriel vždy chtěl mít v publikacích, na kterých se podílel, nějaké obrázky, a to i v případě, že pro účely reprodukce nedosahovaly patřičné kvality a jejich informativní hodnota tak byla velmi nízká. To vše s odůvodněním, že mizerný obrázek s minimem informací je lepší než stránka bez obrázku a žádná informace.

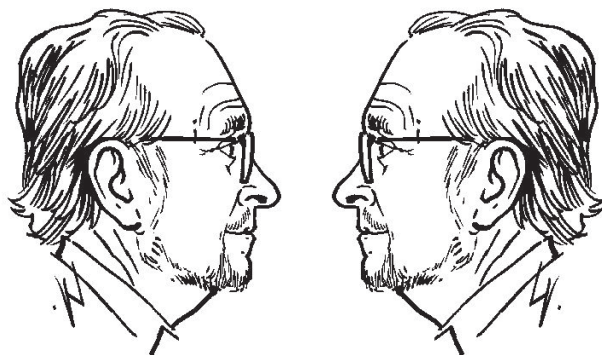
ky a v druhé polovině čtyřicátých let“⁴⁹. Jeho jméno tak najdeme na titulních stranách publikací *Česká filosofie mezi dvěma světovými válkami* (2001), *Demokracie je diskuse... Česká filosofie 1918–1938* (2005), *Filosofie za protektorátu. Vybrané texty z českých filosofických časopisů* (2006) a *Česká filosofie v letech protektorátu. Poznámky k tématu* (2007).

Stále tedy platí, že Praha je Praha a Brno je Brno. Jak by se také mohla změnit platnost tautologie a jejich konjunkce. Tentokrátě tím však chci říci, že Praha sice má svého Vlčka pro kulturní dějiny, ale nyní Brno... Ne, tady naznačená paralela

9 J. Gabriel, Úvod, in *České filozofické myšlení ...*, s. 5.

selhává a končí. Brno nemá svého Gabriela. Gabriela má Brno i Praha, lépe však jednoduše – dějiny české filozofie. Jiří Gabriel totiž nezůstal v hranicích města, jeho přínos k dějinám české filozofie je zcela evidentně národních rozměrů s nikoli nevýznamnými přesahy mezinárodními.

10

JIRÍ GABRIEL IS JIRÍ GABRIEL

The essay presents a brief overview of the three decades of Jiří Gabriel's publishing activity, as recorded by the author of this essay. The first decade – the 1980s – is characterized by organizing conferences and publishing symposia of presented papers. The 1990s brought great synthetic works. The first decade of the 21st century is marked by Gabriel's focus on long-postponed themes from the history of Czech philosophy.

¹⁰ Jiří Gabriel na kresbě Lubomíra Vaňka (2002).